

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

significance of Ukrainian children's folklore]. *Innovative pedagogy*. Vol. 3, pp. 245–248. [in Ukrainian].

2. Voronovska, O.V. (2025). Suchasna ukrainska opera: vid zhanrovkykh tradytsii do novitnykh eksperymentiv. Pivdennoukrainski mystetski studii [Modern Ukrainian opera: from genre traditions to the latest experiments]. *South Ukrainian art studios*, No. 1, pp. 69–74. [in Ukrainian].

3. Dytiacha subkultura v Ukraini : tradytsii ta suchasnist (kulturolohichni kontekst) : monohrafiia (2018). [Children's subculture in Ukraine: traditions and modernity (cultural context): monograph]. Volkov, S.M., Haievskaya, T.I. & Levchuk, Ya. M. and others. Kyiv: Publ. Institute of Cultural Studies of Ukraine, 576 p. [in Ukrainian].

4. Ivanytskyi, A. (2004). Ukrainyskyi muzychnyi folklor: pidruchnyk dlia vyshchykh muzychnykh zakladiv [Ukrainian musical folklore: a textbook for higher musical institutions]. Vinnitsa, 320 p. [in Ukrainian].

5. Makhovska, S. & Ternavska, T. (2017). Kontseptosfera dytiachoho folkloru: funktsionalnyi aspekt (za materialamy Khmelnychchyny) [The concept sphere of children's folklore: functional aspect (based on materials from the Khmelnytskyi

region)]. *Philological discourse*, Vol. 5, pp. 194–206. [in Ukrainian].

6. Mozghalova, N.H. (2010). Dytiachi opery ukrainskykh kompozytoriv v praktytsi instrumentalno-vykonavskoi pidhotovky vchyteliv muzyky [Children's operas by Ukrainian composers in the practice of instrumental and performing training of music teachers]. *Bulletin of ZNU: collection of scientific articles. Pedagogical sciences*. Zaporizhzhia, No. 1(12), pp. 80–83. [in Ukrainian].

7. Osypenko, V. (2021). Etnoestetyka ukrainskoi narodnopyisenoii tradytsii u vykonavskii tvorchosti spivachky Oksany Mukhy [Ethno-aesthetics of the Ukrainian folk song tradition in the performing work of singer Oksana Mukha]. *Culture of Ukraine*, No. 72, pp. 124–130. [in Ukrainian].

8. Rusnak, I. (2010). Ukrainyskyi folklor: navch. posibnyk [Ukrainian folklore: textbook]. Kyiv, 304 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 03.12.2025

Прийнято до друку: 23.01.2026

Опубліковано: 26.02.2026

УДК 378.04:64]:174

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2026.349775>

Євгеній Огуй, асистент кафедри професійної освіти та дизайну

Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-3861-2520>

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Розвиток професійної культури є результатом поєднання внутрішніх психологічних ресурсів здобувачів освіти із педагогічними умовами їх реалізації у навчальному процесі. До ключових психологічних передумов віднесено емоційну грамотність, уміння розпізнавати й регулювати емоції, здатність до активного слухання, емпатійність, стресостійкість, саморегуляцію та професійну мотивацію. Педагогічні передумови розглянуто через призму компетентнісного підходу, інтерактивних технологій навчання, практико-орієнтованих методів, тьюторингу, моделювання сервісних ситуацій, розвитку партнерства закладів освіти з представниками індустрії.

Ключові слова: професійна культура; комунікативна компетентність; професійна освіта, психолого-педагогічні передумови; професійна підготовка майбутніх фахівців сфери обслуговування; сервісна взаємодія.

Літ. 12.

Yevhenii Ohui, Assistant of the Vocational Education and Design Department,

Poltava Volodymyr Korolenko National Pedagogical University

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-3861-2520>

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PRECONDITIONS FOR THE FORMATION OF PROFESSIONAL CULTURE IN FUTURE SERVICE AREAS PROFESSIONALS

The article is devoted to the analysis of the psychological and pedagogical preconditions for the formation of the professional culture of future service professionals in the context of modern socio-economic transformations and digitalization of the service market. The relevance of the study is due to the fact that the global service industry places high demands not only on the professional training of personnel, but also on the level of development of emotional intelligence, communicative competence, professional ethics, stress resistance, and customer-oriented behavior.

The purpose of the article is to substantiate the key psychological and pedagogical preconditions for the formation of the professional culture of future service professionals and to determine the pedagogical conditions for their effective implementation in the process of professional training.

The research methodology is a comprehensive concept that combines systemic, competency-based, activity-based, and axiological approaches, which allows us to comprehensively reveal the psychological and pedagogical preconditions for the formation of the professional culture of future service professionals.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

The article substantiates that the development of professional culture is the result of a combination of internal psychological resources of education seekers with pedagogical conditions for their implementation in the educational process. Key psychological preconditions include emotional literacy, the ability to recognize and regulate emotions, the ability to actively listen, empathy, stress resistance, self-regulation, and professional motivation. Pedagogical preconditions are considered through the prism of a competency-based approach, subject-subject interaction, interactive learning technologies, practice-oriented methods, tutoring, modeling service situations, the development of reflective activity, and partnerships between educational institutions and industry representatives. It is proven that these characteristics determine the ability of future specialists to effectively communicate with clients, constructively behave in conflict situations, and adhere to ethical norms of service activities.

The research results show that professional culture is an integrated personal quality formed through the interaction of psychological components and pedagogical conditions, and its development requires a purposeful educational strategy. It is argued that the integration of elements of dual education, employer mentoring, internships, and practical training significantly enhances the effectiveness of professional socialization of future specialists.

Keywords: *professional culture; communicative competence; professional education; psychological and pedagogical preconditions; professional training of future service professionals; service interaction.*

Постановка проблеми. Сфера обслуговування в умовах соціально-економічних трансформацій та цифровізації ринку послуг висуває високі вимоги до рівня професійної культури фахівців. Сучасний сервіс ґрунтується не лише на технічних вміннях, але й на здатності здійснювати ефективну комунікацію з клієнтом, проявляти емпатійність, дотримуватися професійної етики та стандартів клієнтоорієнтованої поведінки. Водночас практика професійної підготовки свідчить про недостатній рівень сформованості м'яких навичок, психологічної готовності до сервісної взаємодії та внутрішньої мотивації майбутніх фахівців до професійно-культурного розвитку. Це зумовлює необхідність комплексного дослідження психолого-педагогічних чинників, що забезпечують становлення професійної культури у майбутніх фахівців сфери обслуговування.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблематика професійної культури розкривається в працях вітчизняних та зарубіжних науковців, які розглядають її як інтегральну характеристику фахівця, що охоплює ціннісні орієнтації, комунікативні здібності, поведінкові норми й професійну етику. Дослідники акцентують увагу на значущості емоційного інтелекту, комунікативної компетентності, мотиваційної готовності та рефлексивності у процесі підготовки фахівців професій сфери обслуговування. Водночас питання комплексного обґрунтування психолого-педагогічних передумов становлення професійної культури саме у сфері обслуговування потребує подальшого опрацювання.

Дослідження I. Coronado-Maldonado, M.D. Benítez-Márquez показали, що емоційно інтелектуальні лідери покращують як поведінку, так і бізнес-результати, а також впливають на продуктивність робочої команди, а також підкреслили позитивний зв'язок між емоційною компетентністю та ставленням членів команди до роботи [12]. Результати дослідження науковців свідчать про те, що швидкий розвиток науки і техніки, мультикультурне бізнес-середовище та зростаюча складність криз і вирішення

конфліктів на робочому місці підкреслюють необхідність подальшого дослідження емоційного інтелекту та його зв'язку з результатами роботи [11]. Н. Жигайло та М. Стасюк описують модель зв'язку емоційного інтелекту із когнітивною, емоційною та поведінковою сферами діяльності особистості в процесі професійної освіти [5]. В. Мазур провів огляд рольових досліджень про емпатію, активне слухання і емоційний стан працівників сервісу, розглянуто вплив емпатії, емоційного інтелекту, активного слухання, невербальної комунікації, стресостійкості й конфліктології на якість обслуговування [8]. Водночас у практиці професійної підготовки фахівців сфери обслуговування простежується недостатній рівень сформованості м'яких навичок, психологічної готовності до сервісної взаємодії та внутрішньої мотивації майбутніх фахівців до професійно-культурного зростання, що обумовлює необхідність комплексного наукового аналізу чинників, які визначають ефективність становлення професійної культури.

Мета статті – обґрунтувати ключові психолого-педагогічні передумови становлення професійної культури майбутніх фахівців сфери обслуговування та визначити педагогічні умови їх ефективної реалізації у процесі професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Переважно у науковій спільноті професійну культуру розглядають через сукупність знань, навичок, якостей та правил поведінки, що визначають готовність особистості до успішної діяльності у певній сфері, її соціальну зрілість та рівень опанування професійним досвідом. Поряд із загальнонауковими підходами до визначення професійної культури, виокремлюють професійне мислення, морально-етичні норми та комунікативну компетентність, специфічні для кожної професії.

Професійно-педагогічна культура та її становлення в процесі професіогенезу педагога професійного навчання закладів професійної освіти, які спрямовані на підготовку майбутніх працівників сфери обслуговування, залишається актуальним

напрямом дослідження. Ціннісні детермінанти становлення професійної культури майбутнього педагога, психолого-педагогічні складові формування професійної культури, педагогічні умови та інші аспекти даної проблеми відображені у колективній монографії [10].

Професійна культура фахівців сфери обслуговування теж має характерні риси та складники та є визначальним напрямом нашого дослідження. Формування професійної культури майбутніх фахівців сфери обслуговування має спиратися на ряд чинників психологічного характеру, що сприяють становленню особистості майбутніх фахівців, та на педагогічні умови, які забезпечують ефективність процесу їх професійного розвитку.

Процес становлення професійної культури фахівців сфери обслуговування базується на низці психологічних складових фахової діяльності, зокрема здатності розпізнавати власні та чужі емоції, регулювати емоційні стани, конструктивно реагувати на поведінку клієнта, тобто потребує розвитку емоційного інтелекту. Вміння зрозуміти й неупереджено сприймати потреби та психологічний стан клієнта в психології називають емпатією та вважають однією з важливих рис для працівників сфери обслуговування [3]. Не менш важливою здатністю є комунікативність – легкість у налагодженні контакту, вміння підтримувати діалог, володіння культурою мовлення. Крім того, робота з різними людьми, навіть потоками різних людей, передбачає наявність таких рис як стресостійкість та саморегуляція, здатність діяти ефективно в конфліктних або нестандартних ситуаціях обслуговування. Ці складові створюють психологічний фундамент для засвоєння професійних норм і моделей поведінки.

Психологічні передумови формування професійної культури визначають внутрішній потенціал особистості до якісної сервісної взаємодії, її готовність діяти згідно з етичними нормами, професійними стандартами, а також демонструвати клієнтоорієнтовану поведінку. У сфері обслуговування вони виконують роль базису, що забезпечує гармонійне поєднання поведінкових, емоційних, мотиваційних та комунікативних проявів у виконанні професійних обов'язків.

Емоційний інтелект виступає фундаментом сервісної взаємодії між працівниками та клієнтами. Емоційний інтелект (EQ) є інтегральною здатністю усвідомлювати та розпізнавати власні емоційні стани, адекватно інтерпретувати емоції співрозмовника, регулювати емоційні реакції, зокрема в конфліктних або стресових ситуаціях, обирати емоційно доцільні моделі поведінки в комунікації з клієнтом [11]. У сфері обслуговування це виявляється в емоційній гнучкості, умінні уникати імпульсивності, демонструвати доброзичливість незалежно від зовнішніх обставин, швидко стабілізувати свій емоційний стан і не переносити особисті переживання у професійну взаємодію.

зувати свій емоційний стан і не переносити особисті переживання у професійну взаємодію.

Для фахівців сфери обслуговування важлива емпатійність як здатність формувати довірливий клієнтський контакт. Емпатія передбачає розуміння переживань клієнта без оцінювання або упереджень, емоційне співпереживання, що не переходить у злиття з емоційним станом іншого, вміння виявляти турботу в коректній, професійній формі [11]. У професійній діяльності емпатія трансформується у клієнтоцентричну поведінку, що створює атмосферу довіри, психологічної безпеки та підтримки. Вона допомагає не лише правильно інтерпретувати запит клієнта, а й прогнозувати його очікування.

Комунікативна готовність та культура мовленнєвої поведінки є важливим компонентом професійної культури та включає здатність фахівців сфери обслуговування легко налагоджувати контакт з колегами та клієнтами, вміння підтримувати конструктивний діалог при вирішенні виробничих питань, володіння техніками активного слухання, грамотне, толерантне, професійно коректне мовлення, володіння невербальною комунікацією (жести, міміка, постава, тон голосу). Професійна культура виявляється у збалансованому комунікативному стилі, що поєднує ввічливість, впевненість, тактовність і персоналізований підхід до кожного клієнта [10, 146]. Комунікативна культура фахівця сфери обслуговування передбачає оволодіння ним основними ознаками якісного мовлення, а саме правильність, логічність, доцільність, точність, виразність, ясність, етичність, естетичність [9, 114].

У сфері обслуговування фахівець регулярно стикається з високою динамікою змін, емоційно насиченими комунікаціями, незадоволеністю споживачів, непередбачуваними поведінковими реакціями клієнтів. Тому стресостійкість і саморегуляція як механізми збереження професійної ефективності є важливими. На перші позиції виходять вміння швидко відновлювати психоемоційну рівновагу, контролювати імпульсивні реакції, підтримання професійного самовладання. Стресостійкий фахівець сприймає складні ситуації як робочий виклик, а не особисту загрозу, що дає змогу зберігати конструктивну і сервісно-орієнтовану позицію.

Динамічні процеси професійної діяльності закладають методологічні основи моделювання професійного мислення фахівця сфери обслуговування під час вирішення проблемних виробничих ситуацій. У екстремальних умовах праці логічне мислення розгортається як постійне виявлення дисбалансів і пошук шляхів їх компенсації [1, 89]. Логічне мислення допомагає вирішувати складні професійні завдання та формує базу професійної культури фахівця сфери обслуговування.

Мотивація до сервісної діяльності як внутрішній драйвер професіоналізму проявляється у прагненні допомагати людям, орієнтації на якісний результат, а не формальне виконання обов'язків, ціннісному ставленні до своєї професії, готовності до саморозвитку й удосконалення професійних умінь, задоволенні від процесу взаємодії з клієнтами. Така мотивація формує сервісну ментальність – здатність бачити в кожному запиті клієнта не проблему, а можливість реалізувати професійну майстерність [2].

Ефективним розвиток професійної культури може бути за умови стійкої мотивації у студентів до майбутньої професійної діяльності, внутрішньої налаштованості на якісне обслуговування клієнтів, орієнтації на допомогу іншим, прагнення до саморозвитку. А також, завдяки створенню комфортних педагогічних умов формування професійної культури. До ключових педагогічних умов відносимо суб'єкт-суб'єктну взаємодію у процесі навчання, що сприяє формуванню партнерського стилю комунікації (такий стиль комунікації у подальшому може стати запорукою успішного професійного розвитку); застосування інтерактивних методів навчання (кейс-стаді, рольових ігор, тренінгів, моделювання сервісних ситуацій); впровадження на різних етапах навчання рефлексивної діяльності (самооцінювання, взаємооцінювання, аналіз поведінкових сценаріїв); індивідуалізацію освітньої траєкторії, яка враховує психологічні особливості здобувачів освіти; створення сервісно-орієнтованого освітнього середовища, де стандарти ввічливості, комунікаційної культури та корпоративної етики моделюються повсякденно; практико-орієнтоване навчання з використанням реальних та симуляційних кейсів спілкування з клієнтами [4].

Рефлексивність як механізм професійного самовдосконалення майбутніх фахівців сфери обслуговування забезпечує здатність аналізувати власну професійну поведінку, виявляти сильні та слабкі аспекти комунікації, корегувати поведінкові моделі, вчитись на власному досвіді сервісної взаємодії. Рефлексивний фахівець формує усвідомлену, відповідальну та етичну професійну позицію, що є невід'ємною складовою професійної культури.

Психологічні передумови становлення професійної культури виступають не лише індивідуальними властивостями особистості, а передумовами її професійної успішності у сфері обслуговування. Вони забезпечують внутрішню готовність фахівця до сервісної діяльності, визначають поведінковий стиль, модель комунікації та здатність діяти відповідно до професійно-етичних і соціокультурних норм.

Психологічні характеристики особистості активізуються й розвиваються саме за умови педагогічного супроводу, побудованого на розвитку навичок комунікації через тренінгові технології, застосу-

ванні тьюторингу та менторства під час практичного навчання, підтримці позитивної професійної мотивації, формуванні етичної рефлексії під час аналізу сервісних ситуацій, використанні стандартів обслуговування як поведінкових орієнтирів. Саме така взаємодія забезпечує поступовий перехід від побутової комунікації до професійної культури сервісу.

Формування професійної культури майбутніх фахівців сфери обслуговування є результатом системної педагогічної взаємодії, що поєднує зміст освіти, освітнє середовище, методи навчання, педагогічну комунікацію та професійний приклад викладача. Педагогічні передумови цього процесу доцільно розкривати через ключові конструктивні компоненти: компетентнісно орієнтований зміст професійної освіти, створення практико-орієнтованого освітнього середовища, використання педагогічних технологій активного та інтерактивного навчання, партнерство освіти й бізнесу (дуальна та контекстна підготовка), оцінювання як інструмент розвитку професійної культури та інші педагогічно доцільні умови.

Сучасна професійна освіта має переходити від знаннєвої до компетентнісної моделі, де пріоритетом є розвиток професійних умінь, сервісної етики, клієнтоорієнтованості, навичок професійної комунікації, конфліктології, міжкультурної взаємодії, стандартів обслуговування, цифрової грамотності у сфері сервісу. А освітні програми повинні інтегрувати не лише професійні знання, а й "soft skills", комунікацію, емоційний інтелект, етичні та поведінкові норми сервісу.

Діяльність у сфері обслуговування ґрунтується на постійній взаємодії "людина – людина", тому професійна культура не може формуватися лише теоретично. Вона потребує моделювання реальних сервісних ситуацій, занурення у стандарти сервісної поведінки, відпрацювання алгоритмів взаємодії з клієнтом. Важливою передумовою успішного розвитку професійної культури є впровадження навчання через практику – тренінги, симуляційні рольові ігри, сервісні кейси, стажування, практична підготовка на виробництві, участь у майстернях або навчально-тренувальних центрах при закладах професійної освіти. Для формування професійної культури особливо ефективними є методи, що розвивають самостійність, аналітичність, комунікацію та рефлексію: кейс-технології (аналіз типових і проблемних сервісних ситуацій); ситуаційно-рольове моделювання; симуляція взаємодії з клієнтами (service-simulation); тренінги емоційної регуляції та стресостійкості; робота в проєктах (розробка стандартів обслуговування, сервіс-пакетів, клієнтського досвіду); метод рефлексивного діалогу та зворотного зв'язку [6]. Отже, навчання має бути діяльним, а не інформативним.

Професійна культура формується не лише через навчання, а і через соціальне наслідування (моделювання поведінки). У сфері обслуговування важливо не лише засвоїти правила сервісу, а й бачити їх втілення в поведінці наставника. Викладач стає носієм професійної культури, її транслятором у повсякденній комунікації зі студентами через стиль мовлення, повагу до особистості здобувача освіти, клієнтоорієнтований підхід у взаємодії “викладач – студент”, дотримання етичних норм і зворотного зв’язку, демонстрацію саморегуляції, тактовності, відкритості.

Педагогічно важливо, щоб студенти не просто виконували стандарти, а усвідомлювали їхню цінність, аналізували власні поведінкові реакції та вчилися корегувати професійну взаємодію. Це може забезпечуватися через сервісні щоденники спостережень, самооцінювання після навчальних симуляцій, групові обговорення зворотного зв’язку, техніку “reflective learning”, створення студентських портфоліо професійного розвитку. Професійна культура має стати усвідомленим вибором, а не формальною вимогою.

У сучасних умовах розвитку професійної освіти особливого сенсу набуває дуальна та контекстна підготовка. Партнерство освіти й бізнесу дає свої позитивні результати, адже професійна культура формується ефективніше в умовах реального професійного середовища, де майбутній фахівець має можливість спостерігати як реалізуються стандарти сервісу, переймати корпоративні цінності, взаємодіяти з реальними клієнтами, адаптуватися до етики та ритму сервісної діяльності. Інтеграція дуальної освіти, стажувань, наставництва від роботодавців розглядається нами як одна з обов’язкових та ефективних умов розвитку професійної культури майбутніх фахівців сфери обслуговування [7, 285].

Застосування формувального оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти стимулює вдосконалення професійної поведінки, а не фіксує недоліки, і є особливо важливим для формування професійної культури. Серед видів формованого оцінювання пропонуємо обрати оцінку “сервісної поведінки”, а не лише знань, застосовувати чек-листи якості обслуговування, реєг-assessment (оцінювання однолітками), а також здійснювати аналіз сервісних помилок без осуду, а з конструктивним розбором.

Педагогічні передумови формування професійної культури майбутніх фахівців сфери обслуговування базуються на компетентнісно орієнтованому змісті освіти, практико-спрямованому навчанні, інтерактивних педагогічних технологіях, моделюванні професійної поведінки викладачем, рефлексивному підході, партнерстві освіти з індустрією сервісу та сучасній системі оцінювання. У сукупності вони створюють освітнє середовище, в якому

професійна культура формується як інтегрована якість особистості – поведінкова, ціннісна, комунікативна та етична.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Професійна культура майбутніх фахівців сфери обслуговування ґрунтується на поєднанні психологічної готовності до сервісної взаємодії та педагогічно створених умов її формування. Основними психологічними передумовами є емоційний інтелект, емпатія, комунікабельність, стресостійкість та мотивація до сервісної діяльності. Педагогічними передумовами виступають інтерактивне навчання, рефлексивні практики, суб’єкт-суб’єктна взаємодія, індивідуалізація, моделювання ситуацій обслуговування та створення сервісно-орієнтованого освітнього середовища. Ефективне формування професійної культури передбачає інтеграцію психологічного розвитку здобувачів освіти з педагогічними технологіями, що моделюють реальні умови сервісної взаємодії.

Подальшого вивчення потребують питання розроблення діагностичних інструментів оцінювання професійної культури та впровадження цифрових технологій у моделювання сервісної поведінки майбутніх фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бачієва Л. Закон перенесення маси та енергії як методологічна основа моделювання професійного мислення кухаря. *Молодь і ринок*. 2025. № 11(243). С. 88–93.
2. Бондар Т.В., Краснонос А.С. Сучасні методи мотивації персоналу. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 57. С. 1–10. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-114>
3. Важливість емпатії на робочому місці. URL: https://www.ccl.org/articles/leading-effectively-articles/empathy-in-the-workplace-a-tool-for-effective-leadership/?utm_source=c_hatgpt.com
4. Гриньова М.В. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя (теоретичний та методичний аспект): монографія. Харків : Основа. 1998. 300 с.
5. Жигайло Н., Стасюк М. Роль емоційного інтелекту в процесі професійної освіти. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2016. № 4. С. 87–97.
6. Кравець С. Проектна культура педагога професійного навчання: імплікаційні зв’язки між поняттями у контексті визначення суті. *Сучасна наука та освіта: стан, проблеми, перспективи*: Матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 20–21 берез. 2023 р.). Полтава : ДЗ “Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”. 2023. С. 284–287.
7. Кравець С.Г. Державно-приватне партнерство у сфері професійної (професійно-технічної) освіти: орієнтація на європейський досвід. *Інноваційна професійна освіта*. 2022. Вип. 1(2), С. 136–138.
8. Мазур В. Психологічні чинники ефективності обслуговування у сфері гостинності. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 76. С. 1–7. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-76-56>
9. Петрук Л., Савущик А. Комунікативна культура у професійній діяльності педагога-менеджера. *Молодь і ринок*. 2024. № 11 (231). С. 111–115.

10. Професійна культура: сутність, фахові особливості, розвиток : колективна монографія / кол. авт.; відп. ред. Г.С. Улунова. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2016. 300 с.

11. Tuan Tat Ho, Hai Phan Thanh, Thai-Ha Nguyen, Thuong Mai Thi. Mapping emotional intelligence and job performance: A bibliometric and thematic analysis. *Problems and Perspectives in Management*, Vol. 23, Is. 1, 2025.

12. Coronado-Maldonado I, Benítez-Márquez MD. Emotional intelligence, leadership, and work teams: A hybrid literature review. *Heliyon*. 2023 Sep 20; 9(10).

REFERENCES

1. Bachiieva, L. (2025). Zakon perenesennia masy ta enerhii yak metodolohichna osnova modeliuвання profesiinoho myslennia kukharia [The law of mass and energy transfer as a methodological basis for modeling the professional thinking of a cook]. *Youth & market*, No. 11(243), pp. 88–93. [in Ukrainian].

2. Bondar, T.V. & Krasnonos, A.S. (2023). Suchasni metody motyvatsii personalu [Modern methods of staff motivation]. *Economy and Society*, Issue 57. pp. 1–10. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-114> [in Ukrainian].

3. Vazhlyvist empatii na robochomu misti [The importance of empathy in the workplace]. Available at: <https://www.ccl.org/articles/leading-effectively-articles/empathy-in-the-workplace-a-tool-for-effective-leadership/>

4. Hrynova, M.V. (1998). Formuvannia pedahohichnoi kultury maibutnoho vchytelia (teoretychni ta metodychni aspekt) [Formation of the pedagogical culture of the future teacher]. Kharkiv, 300 p. [in Ukrainian].

5. Zhyhailo, N. & Stasiuk, M. (2016). Rol emotsiinoho intelektu v protsesi profesiinoy osvity [The role of emotional intelligence in the process of professional education]. *Pedagogy and Psychology of Professional Education*, No. 4, pp. 87–97. [in Ukrainian].

6. Kravets, S. (2023). Proiektna kultura pedahoha profesiinoho navchannia: implikatsiini zviazku mizh poniattiamy u konteksti vyznachennia suti [Project culture of vocational training teachers: Implicational links between concepts]. *Suchas-*

na nauka ta osvita: stan, problemy, perspektyvy: Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference (Poltava, March 20–21, 2023) (pp. 284–287). DZ “Luhanskyi natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka” – *Modern Science and Education: State, Problems, and Prospects: Proceedings of the III International Scientific and Practical Conference (Poltava, March 20–21, 2023)*. Poltava: State Institution “Luhansk Taras Shevchenko National University”. pp. 284–287. [in Ukrainian].

7. Kravets, S.H. (2022). Derzhavno-privatne partnerstvo u sferi profesiinoy (profesiino-tekhnichnoy) osvity: orientatsiia na yevropeyskyi dosvid [Public-private partnership in vocational education: Focus on European experience]. *Innovative Professional Education*, Issue 1(2), pp. 136–138. [in Ukrainian].

8. Mazur, V. (2025). Psykholohichni chynnyky efektyvnosti obsluhovuvannia u sferi hostynnosti [Psychological factors of service efficiency in hospitality]. *Economy and Society*, Issue 76. pp. 1–7. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-76-56> [in Ukrainian].

9. Petruk, L. & Savushchuk, A. (2024). Komunikatyvna kultura u profesiinii diialnosti pedahoha-menedzhera [Communicative culture in the professional activity of a teacher-manager]. *Youth & market*, No. 11(231), pp. 111–115. [in Ukrainian].

10. Ulunova, H.Ye. (Ed.). (2016). Profesina kultura: sutnist, fakhovi osoblyvosti, rozvytok [Professional culture: Essence, professional features, development]. (Ed.). H.Ye. Ulunova. Sumy, 300 p. [in Ukrainian].

11. Ho, T.T., Thanh, H.P., Nguyen, T.-H. & Mai Thi, T. (2025). Mapping emotional intelligence and job performance: A bibliometric and thematic analysis. *Problems and Perspectives in Management*, Vol. 23(1). [in English].

12. Coronado-Maldonado, I. & Benítez-Márquez, M.D. (2023). Emotional intelligence, leadership, and work teams: A hybrid literature review. *Heliyon*, Vol. 9(10). [in English].

Стаття надійшла до редакції: 13.01.2026

Прийнято до друку: 23.01.2026

Опубліковано: 26.02.2026



“Ви зможете все, чого захочете, тільки почніть. Сміливість породжує геніальність. Починайте негайно”.

Йоганн Вольфганг фон Гете
німецький поет, прозаїк, драматург

“Весь сенс життя полягає в нескінченному завоюванні невідомого, у вічному зусиллі пізнати більше”.

Еміль Золя
французький письменник

“Найтихіші слова – ті, що приносять бурю. Думки, які ступають голубиними кроками, керують світом”.

Фрідріх Ніцше
німецький філософ

